

KARACADAĞ

KALKINMA AJANSI • DEVELOPMENT AGENCY

Doğa®

“ŞANLIURFA’NIN KUŞLARI ENVANTERİ” Projesi 2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan mali destek ile yürütülmektedir.

Sözleşme No: TRC2 \ 16 \DFD\0008

Herkes deniz kıyısından ılık rüzgarlar eşliğinde ufuk çizgisine bakmayı sever ve hayallere dalar! O mavi sadelik ve boşluk içimizi huzur ile doldurur, hep aynı sahne aklımızda yer alır.

İşte Şanlıurfa bozkırları da ucu bucağı olmayan mavi denizler gibidir. Tek farkı renk mavi ağırlıklı olmayıp, zamanına göre yeşil ve sarı renklerle süslenmesidir. Tabi bir de dikkatli bakınca içerisinde ceylanları, sırtlanları, çöl varanlarını ve nadir kuşları görmek mümkündür.

Şanlıurfa'da bozkırın ortasından geçen Fırat nehri ve yer yer sarp kayalık alanların olması canlı ve kuş çeşitliliği anlamına gelmektedir. Çok az yerde bozkırın bittiği yerde masmavi bir nehir ve sarp kayalık alanlar olur. Bu sebeple bozkırda renkleriyle, nehirde sazlıklarda ve kayalıklardaki oyuklarda gizlenmeye çalışan canlı çeşitliliği fazla olur.

Şanlıurfa'nın envanter kitapçığını oluştururken on yıllık bir yaşamışlık ve otuz günlük arazi gözlemleri yapıldı. Çoğu Şanlıurfa'lı kuşçulardan ve fotoğrafçılardan oluşan bir ekip emek verdi. Her yıl yapılan araştırma ve kuş gözlem kayıtları derlendi. Kitapçıkta kuş türlerinin bir kısmı son yıllarda bu gönüllü ekip tarafından ilk defa kayıt altına alındı. Tamamen gönüllü çalışan ve doğa aşığı bir ekip ile saklanmış türler gün ışığına çıktı.

Bu türlerin bilinmemesinin nedeni ise bozkır alanlarda yaşadıklarından dolayı çok iyi kamufle (gizlenme) özellikleri olmaları ve bazılarının sadece geceleri dışarı çıkmalarıdır. Aslında çöl diye adlandırdığımız bozkırlara biraz daha dikkatli ve sabırla bakabilirsek bu saklanmış nadir canlı çeşitliliğini görmemiz mümkündür. Bu da sanırım bakmakla görmek arasındaki farktır.

Bozkır da Güzeldir !

Turan Çetin

Turan Çetin

Herkesin Doğa abi diye bildiği, onunkisi doğa korumaya adanmış bir yaşamdır. Ulusal ve uluslararası bir çok projeye imza atmış, ülke ve bölge doğasının korunması için canla başla çalışan Turan Çetin; birçoğumuzla doğayı ve kuş gözlemciliğini tanıştıran, buluşturan kişidir. Fazla etik davranışları yüzünden gözlem ve arazi çalışmalarına dahil etmesek de hepimiz açtığı yoldan yürümekteyiz.

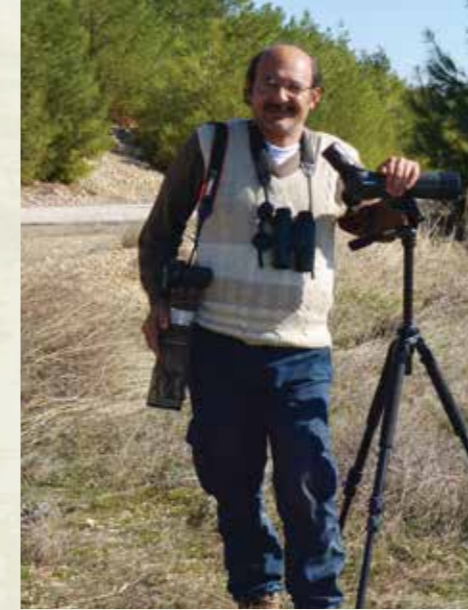
Gülçin Özkinacı

Orman Mühendisi ve Kelaynakların üreme dönemi gözlemlerini yapmıştır. Akademik hayatına, Şanlıurfa Kuşlarını araştırarak devam etmektedir. Sabah erken saatlerde ve zor arazi koşullarında başarılı çalışmalar gösteren Gülçin Özkinacı bu kitabın hazırlanmasındaki bütün arazi çalışmalarında yer almış ve koordinasyonu sağlamıştır.

Mahmoud Shaiesh Abdullah

Suriye'den ilçemize altı ay önce ailesi ile beraber geldiler. Kendi ülkesinde iyi bir kuş gözlemci olması ve doğayı seviyor olmasından dolayı bizlerle beraber kuş gözlem ve araştırma çalışmalarına katılıyor. Mahmoud özellikle bozkır kuşlarını iyi biliyor. Arazi çalışmaları esnasında Suriye'den gelenlere Arapça bilgi veriyor.

Mustafa Çulcuoğlu

Bölgemizde yeni türlerin varlığını keşfetmiş ve kuş envanteri listesine birçok yeni kayıt eklemiştir. Her sabah düzenli yeni kuş türleri aramak için yollara koyulur. Hayatının son yıllarını Kelaynaklara adamıştır. Kelaynak kuşlarını bulmanız halinde Mustafa Çulcuoğlu ile karşılaşmışsınız demektir.

Salih Aloğlu

Ekibimizce "Bay Ses" olarak bilinir. Boş zamanlarında kuş gözlem ve kuşların seslerini dinleyerek zaman geçirir. Oto tamir ustası olmasında dolayı zor arazi çalışmalarını o varken daha güvenli yapmaktayız. Doğa sevgisinden dolayı biricik kızına Doğa adını vermiştir.

Mehmet Mahmutoğlu

Ekranlardan da çok iyi tanınan Mehmet Mahmutoğlu araziler esnasında doğayı, kuşları anlatırken vatandaşların tanıdığı ve saygı gösterdiği birisidir. Mütevazı ve Şanlıurfa sevdalısı olan Mahmutoğlu bölge doğasını korumakta ve sahip çıkmaktadır. Özellikle Sürmeli Kız kuşları için büyük özveri ile çalışmış Şanlıurfa için sahip çıkmıştır.

Mustafa Uzun

En uzun boylumuz olması nedeniyle kuşları ilk o görür. İyi bir doğa korumacı ve arazi adamıdır. Kendisinin en çok doğada mutlu olduğunu söyler. Mustafa ekibin her türlü desteğine koşar. Arazide onunla olmak ayrıca güven verir.

Yusuf Özbey

Ornitoloji konusunda Şanlıurfa'da önde gelenlerdendir. Özellikle Yeşil Arı Kuşu'nu fotoğraflama, koruma konusunda büyük emek sarf etmiş ve Şanlıurfa'ya kazandırmıştır. Ayrıca kuşlar dışında diğer yabani türlere de ilgi duymakta olup araştırma çalışmalarında aktif olarak yer almıştır. Bir Şanlıurfa sevdalısı olan Yusuf Özbey bir çok kuş türünün ilk kaydını bölgemizde almıştır.

Ahmet Demir

Bozkırın tam ortasında büyümüş ve bozkır yaşamını kuşlar kadar iyi bilen birisidir. Kendi köyü ve civarının doğasına sahip çıkan, koruyan örnek bir vatandaş olan Ahmet Demir, özellikle bozkır türlerini çok iyi bildiği için "Çöl Koşar"ı Ahmet" olarak da bilinir. Ulusal ve uluslararası kuş gözlemcilerine destek olmasından dolayı kuşçular tarafından tanınır.

Mikail Derin

Zor doğa koşullarında iyi gözlem yapar. Doğada olmayı ve araştırma yapmayı çok sever. İyi bir doğa korumacı olan Mikail özellikle kendi köyü ve bölgesi etrafında aktif koruma çalışmaları gerçekleştirir. Fahri av müfettişidir. Bölgesinde yaşayan birçok yabani canlının gözlemlerini, araştırmasını ve korunmasından sorumludur. Bir çok yabani canlının korunması ve araştırılmasında büyük emeği vardır.

Şanlıurfa; sahip olduğu karasal iklimi, bozkır bitki örtüsü ve Fırat Nehri'nin etkisiyle doğasında çok sayıda yaygın fakat tüm Avrupa'da ve ülkemizde bulunmayan endemik kuş türlerini bünyesinde barındırmaktadır.

Dünyaca ünlü Kelaynak kuşu, sadece Birecik'te Söğütlük parkında yaşamını sürdüren Çizgili İshak kuşu, köylerimizde yaşayan Çöl koşarı, Sürmeli kız kuşu, Kilkuyruk Bağırtlak, Yeşil Arı kuşu, Çöl Toygarı, Kap Kumrusu, Fırat sazlıklarında barınan Irak Yedikardeşi ve 2015 yılında varlığı ilk defa bulunan Ak yanaklı Arap Bülbülü vs bahsi geçen endemik türlerimizden yalnızca bazılarıdır.

Bu türler Şanlıurfa'da yaşadığı için her yıl binlerce yerli ve yabancı doğa ve kuş gözlemci bölgemize gelmektedir.

Besin zincirinde oldukça önemli yerde olan bu kuşlar için acilen envanter ve fizibilite çalışması ile koruma stratejilerinin belirlenip uygulanması gerekmektedir.

Amacımız; ulusal mevzuatımız ve destekçisi olduğumuz uluslararası sözleşmeler kapsamında yapılan araştırma, koruma ve izleme çalışmaları sonucunda elde edilen fiziksel ve biyolojik parametreleri izleyerek önemli tür ve habitatların korunması ve gelecek nesillere aktarımını sağlayacak somut verilerin fizibilite ve envanterinin ilk defa elde edilmesidir.

Ayrıca bölgemiz için ilk defa bilimsel metotlarla uzun vadeli kuş envanter çalışması yapılmış olacak, bilim dünyası ve akademisyenler için altlık oluşacaktır. Bölgemize doğa ve kuş gözlem turizmi için gelenlere hitap edecek ve var olan potansiyelin artmasını sağlayacaktır. Bölge için örnek eko turizm planına altlık sağlayacaktır.

Fırat Nehri / Birecik / Funda Gönendik

Fırat Nehri:

Fırat, Türkiye'deki en büyük nehirlerdendir. Doğu Anadolu'da bulunan dağlardan süzülen suların çok büyük kısmını toplarlar. Binlerce kilometrelik yolculuğunun sonunda Şanlıurfa kıyılarına daha sonra Suriye ve Irak'a ulaşır. Nihayetinde Dicle ile birleşerek Basra körfezine dökülür.

Fırat, Doğu Anadolu bölgesinde genellikle dağlar arasında akmasına rağmen Güneydoğu'ya ulaştığında daha düz ve geniş alanlar içinden yayılarak akar. Suriye sınırı ile bulunduğu bölgede ise (Karkamış) geniş taşkın ovalar ve menderesler oluşturur. Fırat doğduğu yerden denize döküldüğü yere kadar üzerinde hiçbirini birbirine benzemeyen çeşitli canlı türlerine ev sahipliği yapar.

Doğu Anadolu'da daha çok dağlık bölgelerde ve hızlı akan sularda yaşayan türler bulunurken Güneydoğu'da Arap yarımadasına özgü bitki ve hayvan toplulukları görünür. Çünkü daha düz ve geniş alanlarda akışını gerçekleştirir. Keban'dan başlamak üzere Fırat'ın çok büyük bir kısmı bugün barajlarla durdurulmuştur. Fırat üzerinde Keban, Karakaya, Atatürk, Birecik ve Karkamış olmak üzere beş baraj inşa edilmiştir. Bunlardan Atatürk ve Keban barajları, Türkiye'nin en büyük iki barajıdır. Özellikle Fırat kavaşı ve sazlıklar bu bölgede bulunmaktadır. Fırat nehri bölgeye su ve yaşam getirmekte olup bugün çok büyük bir kısmı barajlar nedeniyle zarar görmüştür.

Fırat Nehri - Mezra Kuş Gözlem Rotası:

Birçoğumuzun aklında olan bir resim karesi vardır, bir yerlerde daha önce görmüş olduğumuz ama nerede gördüğümüzü bilmediğimiz. Büyük ve büyüğü sanki ruhu olan efsanelere konu olmuş bir nehir düşünün, nehirin kıyısının bittiği yerde bozkırların başladığını. Bir yanınız masmavi bir nehir, diğer yanınız Urfa bozkırlarının sadeliği. 8-10 km olan bu rotada; hem suda yaşayan canlıları ve kuşları, hem de yanı başında tarımla uğraşanları görebilirsiniz.

Nasıl Gidilir: Birecik Orman Fidanlığı sınırı itibariyle Fırat Nehri kıyısındaki yürüyüş yolu takiben gidilir. (37 00'54 75 K) (37 58'10 26 D)

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler:

- Dikenli Yılan Balığı (Mastacembelus Mastacembelus)
- Şabut (Tor Grypus)
- Su Samuru (Lutra Lutra)
- Fırat Kaplumbağası (Rafetus Euphraticus)
- Yedikardeş (Turdoides Altirostris)
- Alaca Yalıçapkını (Alcedo Atthis)
- Saz Delicesi (Circus Aeruginosus)
- Arapbülbülü (Pycnonotus Xanthopygos)
- Saz Horozu (Porphyrio Porphyrio)
- Kelaynak (Gereonticus Eramita)
- Yalıçapkını (Alcedo Atthis)
- Yeşilbaş (Anas Platyrhynchos)
- Sakarmeke (Fulica Atra)
- İbibik (Upopa Elops)
- Küçük Akbalıkgıl (Egretta Garzetta)
- Arı Kuşu (Merops Apiaster)
- Gece Balıkgıl (Nycticorax Nycticorax)
- Küçük Karabatak (Phalacrocorax Pygmeus)

Turan Çetin

Baybars Sağlantimur

Turan Çetin

DOĞAL ALANLAR

Söğütlük - Fırat Kavaklığı:

Birecik halkının söğütlük olarak adlandırdığı alan Fırat Kavaklığı Gen havuzudur. Bu alan birinci derece Doğal Sit statüsünde koruma alanıdır. Söğütlüğün halen koruma çalışmaları devam etmektedir. Barajlar nedeniyle bölgede Fırat kavağı sağlıklı popülasyon sağlayamadığı için bu alan gen havuzu olarak korunmaktadır. Ayrıca bu alanın en büyük özelliklerinden birisi de Çizgili İshak Kuşunun üreme alanıdır.

Nasıl Gidilir: Birecik merkezde bulunan alan Tarım İlçe Müdürlüğü ile Kız Meslek Lisesi arasındadır. GPS: 37 01'11,83 K 37 58'2771 D

Mustafa Çulcuoğlu

Funda Gönendik

Fırat Kavağı (Populus euphratica):

Suriye sınırlarından başlayarak kuzeyde Atatürk barajına kadar görmek mümkündür. Kavağın en güzel örnekleriyse Suriye sınırı, Birecik ve Halfeti'de görülür. Ayrıca Göksu, Seyhan, Dicle dağılımları mevcuttur. Fırat kavağı 10- 20 metre boyuna ulaşabilmektedir. Genelde seyrek dallı çalı veya ağaççık şeklindedir. Kabuğu açık gri - kahverengi rengindedir. Mayıs sonu – Haziran başında çiçeklenir. Tuza dayanıklılığı, kuraklığa uyumu, rüzgar ve kum fırtınalarına karşı dayanıklılığı ile zor koşullarda hayatta kalmayı başarmıştır. Söğüt ve Acı söğüt olarak da bilinir.

Turan Çetin

DOĞAL ALANLAR

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler: Çizgili İshak Kuşu (Otus Brucei), Alaca Ağaçkakan (Dendrocopus Syriacus), Kulaklı Orman Baykuşu (Asio Otus), İshak Kuşu (Otus Scops), Peçeli Baykuş (Tyto Alba), Uzun Kulaklı Çöl Kirpisi (Hemiecbinus Auritus)

Fırat Üzerindeki Adacıklar:

Fırat nehri suyuyla bölgeye yaşam vermektedir. Ayrıca üzerinde bulunan son adacıklar başta kuşlar olmak üzere yabani yaşam için büyük önem arz etmektedir. Bu adacıklar zor koşullarda toprağa tutunabilen ağaçlık topluluklarından oluşmaktadır. İlçe merkezinden güney bölgelere ilerledikçe ada sayısı artmakta ve canlı çeşitliliği çoğalmaktadır.

Nasıl Gidilir: Bölgedeki adalar topluluğunu görmek için ilçe merkezinden güney bölgelere 5-6 km ilerlemek yeterlidir. Ayrıca ilçe merkezinde Birecik köprüsünün altında büyük ada bulunmakta ve kuşlar için önemli bir üreme alanıdır. 37 01'26,16 K 37 58'24,10 D

Funda Gönendik

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler:

Su Samuru (*Lutra Lutra*), Küçük Karabatak (*Phalacrocorax Pygmeus*), Gece Balıkçıl (*Nycticorax Nycticorax*), Küçük Akbalıkçıl (*Egretta Garzetta*) Sakarmeke (*Fulica Atra*), Yeşilbaş (*Anas Platyrhynchos*), Saz Delicesi (*Circus Aeruginosus*), Alaca Yalıçapkını (*Alcedo Atthis*)

Turan Çetin

Turan Çetin

Saray Önü Havuzları:

Eski çakıl ocaklarının zaman içerisinde oluşturdukları havuz ve su birikintilerinin kullanılmamasıyla oluşan sazlık ve ağaçlık alanlardan meydana gelmiştir. Doğal yapısına ulaştıktan sonra ana Fırat nehrine bağlı olmadan birçok balık, kuş türü yaşamaktadır. Bölgede halen aktif olan çakıl ocakları bölgeyi gün be gün değiştirmektedir.

Nasıl Gidilir: Konum olarak Kelaynak Üretim İstasyonu karşı kıyısında yer almaktadır. Kara yolu ile Birecik köprüsünden geçip, Harran MYO' dan devam edilerek ulaşılabilir. 37 02'51,91 K 37 58'24,67 D

Turan Çetin

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler:

- Dikenli Yılan Balığı (Mastacembelus Mastacembelus)
- Şabut (Tor Grypus)
- Su Samuru (Lutra Lutra)
- Fırat Kaplumbağası (Rafetus Euphraticus)
- Turaç (Francolinus Francolinus)
- Yedikardeş (Turdoides Altirostris)
- Kelaynak (Gereonticus Eramita)
- Çoban Aldatan (Caprimulgus Europaeus)
- Alaca Yalıçapkını (Alcedo Atthis)
- Saz Delicesi (Circus Aeruginosus)
- Arap Bülbülü (Pycnonotus Xanthopygos)
- Saz Horozu (Porphyrio Porphyrio)
- Yalıçapkını (Alcedo Atthis)
- Yeşilbaş (Anas Platyrhynchos)
- Sakarmeke (Fulica Atra)
- İbibik (Upopa Eops)
- Küçük Akbalıkcıl (Egretta Garzetta)
- Arı Kuşu (Merops Apiaster)
- Gece Balıkcıl (Nycticorax Nycticorax)
- Küçük Karabatak (Phalacrocorax Pygmeus)

Kanyon

Fırat nehri görkemli kanyonlarını Şanlıurfa'da oluşturmaya devam etmektedir. Suyun kayaları binlerce yıl içerisinde aşındırmasıyla oluşan kanyonlar, sürekli değişen adeta canlı oluşumlardır. Kaya parçalarının zaman içerisinde küçük kırıntılar halinde ufalanmasıyla kanyonların görüntüsü zaman içerisinde değişir.

Bu kanyonlar doğal yaşam için benzersiz bir sığınaktır. Bir çok yırtıcı hayvan için ulaşılması zor olduğundan kuş türleri bu alanlarda güven içinde yuvalayabilir. Dik kayalıklar, bitkiler içinde oldukça güvenli alanlardır. Bölgemizdeki kayalık alanların en büyük özelliği bozkır ekosistemiyle bir olması ve geçiş oluşturmasıdır. Bu sebeple hem bozkırda hem de kayalık alanlarda yaşayan canlıları görmek mümkündür.

Turan Çetin

Birecik Kanyonları:

Birecik kanyonları zaman içerisinde oluşmuş muhteşem yapılarıdır. Kayalık yapısından dolayı kısa süre içerisinde şekil değiştirebilen adeta canlı oluşumlardır. Bu kanyonlardan en uzun olan Kelaynak Üretim İstasyonu arkasında bulunan 12 km kanyon ve birçok yan kanyonlardan oluşur. Alan Arat dağına kadar kesintisiz devam etmektedir. Yer yer derin vadiler bazen de dar geçitleri olan, güzel bir yürüyüş yoldur.

Nasıl Gidilir: Kelaynak Üretim İstasyonu ve Baraj Petrol arasındaki dere yatağından başlanır. 37 02'50,71 K 37 59'02,60 D

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler: Küçük Kerkenez (Falco Naumanni) Kaya Serçesi (Petronia Petronia) Arapbülbülü (Pycnonotus Xanthopygos) Dik Kuyruklu Ötleğen (Prinia Gracilis) Kum Kekliği (Ammoperdix Gresiogularis) Kelaynak (Gereonticus Eramita) İbibik (Upopa Eops) Kızıl Şahin (Buteo Rufinus) Kınalı Keklik (Alectoris Chukar) Kukumav (Athene Noctua) Taş Bülbülü (Lrania Gutturalis) Duvar Tırmaşıkkuşu (Tichodroma Muraria) Çöl Toygari (Ammomanes Deserti) Yaprak Parmaklı Keler (Asaccus Elisae) Kaya Sansarı (Martes Foina) Tosbağa (Testudo Graeca) Kız Böcekleri (Odonata Insecta) Diken Kelebeği (Venessa) Çan Çiçeği (Campanula Reuterana) Beyaz Melek (Pieris) Keklik Çiğdemi (Gynandris Sisyrrinchium)

DOĞAL ALANLAR

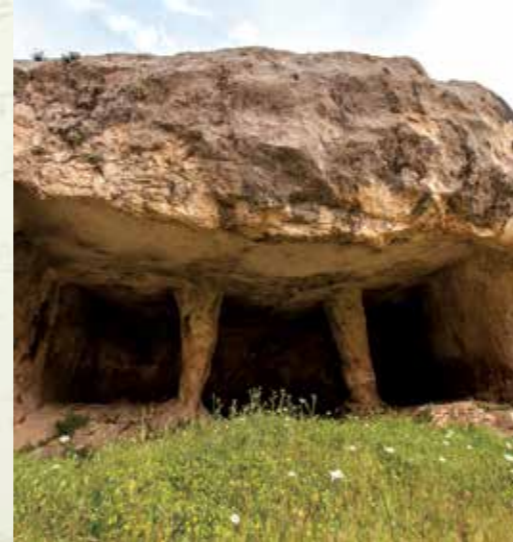
Halfeti Değirmen Dere Rotası

Suyun kayaları bilerce yıl içerisinde aşındırmasıyla oluşan kanyonlar, sürekli değişen adeta canlı oluşumlardır. Fırat nehrinin aşındırmasıyla oluşmuş Halfeti kanyonları doğal yaşam için benzersiz bir sığınaktır.

Şanlıurfa Halfeti İlçesindeki "Değirmen dere vadisi doğa yürüyüş parkuru" yaklaşık 6-7 km bir rotadır. Alan Fırat nehrini besleyen derelerin aktığı bu kanyon yer yer derin vadiler, bazen de meyve bahçeleriyle süslenmiştir. Rotanın sonunda eski bir yerleşim yeri olan "Vaynik" kenti sizi karşılamakta ve yol boyunca eski tarihlerden kalmış değirmenler bulunmaktadır.

Fotoğraflar / Funda Gönendik

DOĞAL ALANLAR

Funda Gönendik

BOZKIRLAR

Türkiye'nin ve Güneydoğu Anadolu'nun Bozkırları

Bozkır, bitki coğrafyasında kullanıldığı anlamıyla ağaçsı, tek veya çok yıllık otsu bitki türleri ve yarı çalılarla kaplı alanlar olarak tanımlanır. Gündüz – gece ve mevsimsel sıcaklık farklılıkları bozkırlarda oldukça yüksektir. Türkiye'nin bozkırları İran- Turan flora bölgesini temsil eder ve bu bölge tür çeşitliliği açısından en zengin olan bölgedir. Bozkırlardaki hakim türler genellikle buğdaygillerin bazı türleridir. Güneydoğu Anadolu'daki alçak plato ve ovalar tamamen orman rejiminin dışındadır ve "doğal ova bozkır" olma özelliği taşımaktadır. Tekdüze gibi görülse de Anadolu bozkırları jeolojik geçmişiyle, toprağıyla, yeryüzü şekilleriyle nadir ve çok farklı yaşamların olduğu alanlardır. Türkiye'de nesli yok olmak üzere olan hayvan türlerinin büyük bir kısmı bozkırlara özgü hayvanlardır. Bu hayvanların

yok olmalarının nedenleri; doğal bozkırların tarım alanlarına dönüştürülmesi, tarım zehirlerinin kullanılması, aşırı otlatma ve avcılıktır. Bozkırların çorak toprakları çok nadir olan bitkilere ev sahipliği yapmaktadır. Bozkırlarda yaşayan birçok bitki türü, kuraklıkta yaşamlarını devam ettirebilmek için bazı özelliklere sahiptirler. (Geven, çoban yastığı, kirpi dikenini gibi bozkır bitki türleri) Şanlıurfa Bölgesi dünyada benzeri az bulunan iki önemli yaşam alanını barındırır. Yarı çöl ve ağaçlı bozkır. Bu sayede birbirinden çok farklı ve nadir canlı türlerini barındırır.

Turan Çetin

BOZKIRLAR

Birecik Bozkırları:

Birecik coğrafi konumunda dolayı ülkemizin Suriye'ye en yakın ilçelerinden birisidir. Bu sebeple bitki örtüsü bozkır ekosistemi hakimdir. Birecik bozkırları Fırat nehri ve yapılaşmanın dışında kalan alanlarda bulunmaktadır. Bozkırlarda birçok yabancı canlı görmeniz mümkündür. Özellikle bu canlılar çöl ekosistemine uyum sağlamak için geceleri aktiflerdir. (Çizgili Sırtlan, Uzun Kulaklı Çöl Kirpisi, Fırat Arap Tavşanı) bu türlerin avlanması yasak olduğu ve nesli tehlike altında olduğu için yerleri harita üzerinde gösterilmemektedir.

Nasıl Gidilir: Atatürk Barajı ile Birecik ilçesi arasında kalan kısmı ile bu vadinin doğusundaki alanı kapsar. 37,27°K 38,04°D

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler:

- Çöl Koşarı (Cursorius Cursor)
- Boğmaklı Toygar (Melanocorypha Calandra)
- Kocagöz (Burhinus Oedicnemus)
- Bağırtlak (Pterocles Orientalis)
- Kum Kekliği (Ammoperdix Gresiogularis)
- Kızıl Şahin (Buteo Rufinus)
- Kıralı Keklik (Alectoris Chukar)
- Fırat Arap Tavşanı (Allactaga Williamsi)
- Mısır Kobrası (Walterinnesia Morgani)
- Koca Engerek (Macrovipera Lebetina)
- Bozkır Keleri (Trapelus Ruderatus)
- Çöl Varanı (Varanus Griseus)
- Centiyan (Gentiana Olivieri)
- Kangal – Kengel (Compositae)
- Diken Kelebeği (Venessa)

Funda Gönenlik

Akçakale Bozkırları:

Kireçtaşlarıyla kaplı alanlar güneyden kuzeye doğru yükselerek küçük tepeler oluşturur. Güneyindeki kireçtaşı tepeleri ince bir toprak örtüsü ve cılız otsu bitkilerle kaplıdır. Bu alan tarıma uygun olmadığından doğal bozkır özelliğini korumaktadır. Güneydeki çöküntü ovasını dolduran alüvyal topraklarda ise kuru tarım alanları vardır. Alanda tarıma elverişli olmayan yüksek kesimlerde hayvancılık, daha alçak kesimlerde kuru tarım yapılır. Alandaki en büyük tehdit ceylanlar ve kuş türleri üzerindeki yasadışı avcılık baskısıdır.

Nasıl Gidilir: Şanlıurfa il merkezi, Suruç ve Akçakale arasında kalan ve Suriye sınırına kadar uzanan geniş taşlık bölgeyi kapsar. 36,96°K 38,70°D

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler: Çöl Varanı (*Varanus griseus*) Kalkuyruk Bağırtlak (*Pterocles alchata*) Toy (*Otis tarda*) Ceylan (*Gazelle subgutturosa*)

Akçakale / Turan Çetin

Ceylanpınar Bozkırları:

Alanda genellikle düz olan arazide güneye doğru uzanan dere yatakları bulunur. Tarım arazileri ve doğal bozkır mevcuttur. İlkbaharda 15-20 gün yeşil kalabilen yulaf, yabani arpa, yabani buğday, ince çayır otları ve yabani hardal gibi mera bitkileri bölgedeki baskın türlerdir. Geçtiğimiz yıllarda doğal bozkırların tarım arazisine dönüştürülmesi ve var olan tarım alanlarındaki yoğunlaşma sonucunda, bölgedeki doğal ve yarı doğal habitatlar zarar görmüştür. Doğal bozkırların bakirliğini zamanla kaybetmesi ve aşırı otlatma nedeniyle toy başta olmak üzere alandaki pek çok türün sayısı azalmış, bir zamanlar alanda binlercesi görülen Mezgeldik Kuşu (*Tetrax tetrax*) gibi türler muhtemelen tümüyle yok olmuştur.

Nasıl Gidilir: Şanlıurfa'nın doğusunda, Suriye sınırı boyunca yer alan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne (TİGEM) ait çiftlik ve geniş doğal bozkırlarla batısındaki kuru tarım yapılan alanları kapsar. Alana Ceylanpınar-Urfa yolu ile ulaşılır. 36,96°K 39,59°D

Alanda Görebileceğiniz Bazı Türler: Ceylan (*Gazella Subgutturosa*) Toy (*Otis Tarda*) Sürmeli Kızkuşu (*Vanellus Gregarius*) Kara Çaylak (*Milvus Migrans*) Bağırtlak (*Pterocles Orientalis*) Kalkuyruk Bağırtlak (*Pterocles Alchata*) Kocagöz (*Burchinus Oedicnemus*) Siğirkuyruğu (*Verbascum Sp.*)

Ceylanpınar / Turan Çetin

Turan Çetin

Firat Arap Tavşanı

Bozkır Keleri

Çöl Koşarı

Diken Kelebeği

Kızıl Şahin

Çizgili Sırtlan

Koca Göz

Kum Kekliği

Sürekli Kız Kuşu

Çöl Varanı / Turan Çetin

2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı Alan Kayıt Formu			
Gözlemcinin Adı: Eşlik Eden Kişilerin			
İdari Bölge	Şanlıurfa /.....	Alan Adı	
Gözlem Tarihi	Gözlem Saati	Başlama Saati	Bitiş Saati
Koordinatlar	Hava Durumu	Bulutluluk Yağmur Rüzgar Görüş Mesafe	
Rakım	Habitat Tipi ve Bitki		
Not:	Km.ye Başlangıç ve Bitiş		
Davranış: yerli (Y), Göç(G), Kışlayan(K)		Tehdit:	
Kuş Listesi- Sayısı- Davranış			
• 1	• 27		
• 2	• 28		
• 3	• 29		
• 4	• 30		
• 5	• 31		
• 6	• 32		
• 7	• 33		
• 8	• 34		
• 9	• 35		
• 10	• 36		
• 11	• 37		
• 12	• 38		
• 13	• 39		
• 14	• 40		
• 15	• 41		
• 16	• 42		
• 17	• 43		
• 18	• 44		
• 19	• 45		
• 20	• 46		
• 21	• 47		
• 22	• 48		
• 23	• 49		
• 24	• 50		
• 25	• 51		
• 26	• 52		
	• 53		
	• 54		
	• 55		

YAKIT BİLDİRİM FORMU

HİBE FAYDALANICISINA İLİŞKİN BİLGİLER						
Hibe Faydalanıcısı		DOĞA KÜLTÜR VE YAŞAM DERNEĞİ				
Sözleşme No:		TRC2 / 16 / DFD				
Ait Olduğu Dönem						
Araç Bilgileri						
Plaka No.		01 TK 883				
Marka Model		HUNDAI GLS 98				
Görevli Üye / Gönüllü						
Yolculuk Amacı						
Araç Kullanım Tarihi	Nereden Nereye Yolculuk Edildiği	Katedilen Yol	Yakıtın Litre Fiyatı (TL)	TOPLAM TUTAR (TL)	Destekleyici Belgenin Tutarı TL	No. su
Not:						
Yakıt Gideri Beyanında Bulunanın:						
Adı Soyadı :						
Tarih :						
İmzası :						
Bu destekleyici belge MFİB tarafından hazırlanmış olup (Ekim -2013 versiyonu) AB ve Türkiye Sivil Toplum Diyaloğu- III Hibe Programı uyarlanmıştır.						

1. Küçük Karabatak (*Phalacrocorax Pygmeus*) (Pygmy Cormorant)
2. Gece Balıkçılı (*Nycticorax Nycticorax*) (Night Heron)
3. Büyük Ak Balıkçıl (*Egretta Alba*) (Great White Egret)
4. Küçük Ak Balıkçıl (*Egretta Garzetta*) (Little Egret)
5. Erguvani Balıkçıl (*Ardea Purpurea*) (Purple Heron)
6. Çeltikçi (*Plegadis Falcinellus*) (Glossy Ibis)
7. Kelaynak (*Geronticus Eremita*) (Bald Ibis)
8. Yeşilbaş (*Anas Platyrhynchos*) (Mallard)
9. Pasbaş Patka (*Aythya Nyroca*) (Ferruginous Duck)
10. Kara Çaylak (*Milvus Migrans*) (Black Kite)
11. Küçük Akbaba (*Neophron Percnopterus*) (Egyptian Vulture)
12. Sakallı Akbaba (*Gypaetus Barbatus*) (Lammergeier)
13. Saz Delicesi (*Circus Aeruginosus*) (Marsh Harrier)
14. Kızıl Şahin (*Buteo Rufinus*) (Long-Legged Buzzard)
15. Delice Doğan (*Falco subbuteo*) (Hobby)
16. Küçük Kerkenez (*Falco Naumanni*) (Lesser Kestrel)
17. Kınalı Keklik (*Alectoris Chukar*) (Chukar Partridge)
18. Turaç (*Francolinus Francolinus*) (Black Francolin)
19. Kum Kekliği (*Ammoperdix Gresigularis*) (See-See Partridge)
20. Saz Horozu (*Porphyrio Porphyrio*) (Purple Gallinule)
21. Sakarmeke (*Fulica Atra*) (Eurasian Coot)
22. Toy (*Otis Tarda*) (Great Bustard)
23. Kocagöz (*Burhinus Oedicnemus*) (Stone Curlew)
24. Çöl Koşarı (*Cursorius Cursor*) (Cream-Coloured Courser)
25. Bataklık Kırlangıcı (*Glareola Pratincola*) (Collared Pratincole)
26. Halkalı Küçük Cılıbit (*Charadrius Dubius*) (Little Ringer Plover)
27. Mahmuzlu Kızkuşu (*Hoplopterus Spinosus*) (Spur-Winged Plover)
28. Sürmeli Kızkuşu (*Chettusia Gregarius*) (Sociable Plover)
29. Kilkuyruk Bağırlak (*Pterocles Alchata*) (Pin-Tailed Sandgrouse)
30. Bağırlak (*Pterocles Orientalis*) (Black-Bellied Sandgrouse)
31. Küçük Kumru (*Streptopelia Senegalensis*) (Palm Dove)
32. Tepeli Guguk (*Clamator Glandarius*) (Great Spotted Cuckoo)
33. Kukumav (*Athene Noctua*) (Little Owl.)
34. Çizgili İshakkuşu (*Otus Brucei*) (Striated Scops Owl.)
35. Puhu (*Bubo Bubo*) (Eagle Owl.)
36. Peçeli Baykuş (*Tyto Alba*) (Barn Owl.)
37. Çobanaldatan (*Caprimulgus Europaeus*) (European Nightjar)
38. Küçük Ebabil (*Apus Affinis*) (Little Swift)

39. Yalıçapkını (*Alcedo Atthis*) (Common Kingfisher)
40. İzmir Yalıçapkını (*Halcyon Smyrnenis*) (Smyrna Kingfisher)
41. Alaca Yalıçapkını (*Ceryle Rudis*) (Lesser Pied Kingfisher)
42. İbik (*Upopa Epops*) (Eurasian Hoopoe)
43. Arı Kuşu (*Merops Apiaster*) (Bea Eater)
44. Yeşil Arıkuşu (*Merops Superciliosus*) (Blue-Cheeked)
45. Gökkuşgun (*Coracias Garrulus*) (European Roller)
46. Tepeli Toygar (*Galerida Cristata*) (Crested Lark)
47. Bozkır Toygarı (*Calandrella Brachydactyla*) (Short-Toed Lark)
48. Boğmaklı Toygar (*Melanocorypha Calandra*) (Calandra Lark)
49. Küçük Boğmaklı Toygar (*Melanocorypha Bimaculata*) (Bimaculated Lark.)
50. Ak Yanaklı Arap Bülbülü (*Pycnonotus Leucogenys*) (White-Cheeked Bulbul)
51. Arap Bülbülü (*Pycnonotus Xanthopygos*) (Yellow-Vented Bulbul)
52. Taş Bülbülü (*Irania Gutturalis*) (White-Throated Robin)
53. Kuyrukkakan (*Oenanthe Oenanthe*) (Northern Wheatear)
54. Çöl Kuyrukkakanı (*Oenanthe Deserti*) (Desert Wheatear)
55. Ak Sırtlı Kuyrukkakan (*Oenanthe Finschii*) (Finsch's Wheatear)
56. Karatavuk (*Turdus Merula*) (Common Blackbird)
57. Çalı Kamışcını (*Acrocephalus Palustris*) (Marsh Warbler)
58. Dik Kuyruklu Ötleğen (*Prinia Gracilis*) (Graceful Warbler)
59. Pembe Göğüslü Ötleğen (*Sylvia Mystacea*) (Menetyries's Warbler)
60. Irak Yedikardeş (*Turdoides Altirostris*) (Iraq Babbler)
61. Büyük Kaya Sıvacı (*Sitta Tephronata*) (Eastern Rock Nuthatch)
62. Duvar Tırmaşıkkuşu (*Tichodroma Muraria*) (Wallcreeper)
63. Kızıl Kuyruklu Örumcekkuşu (*Lanius Isabellinus*) (Isabelline Shrike)
64. Kaya Serçesi (*Petronia Petronia*) (Rock Sparrow)
65. Boz Serçe (*Petronia Brachydactyla*) (Pale Rock Sparrow)
66. Sarı Boğazlı Serçe (*Petronia Xanthocollis*) (Yellow-Throsted Sparrow)
67. Söğüt Serçesi (*Passer Hispaniolensis*) (Spanish Sparrow)
68. Ağaç Serçesi (*Passer Montanus*) (Tree Sparrow)
69. Küçük Serçe (*Passer Moabiticus*) (Dead Sea Sparrow)
70. Boz Alamecek (*Rhodospiza Obsoleta*) (Desert Finch)
71. Ak Çaylak (*Elanus caeruleus*) (Black-winged Kite)

Mustafa Uzun

1. Küçük Karabatak (Phalacrocorax Pygmeus) (Pygmy Cormorant):

Gagası kısa, başı yuvarlak, kısa ve kalın boyunlu ve uzun kuyruğuyla hemen tanınır. Gözü siyahtır. Tatlı ve acı sulardaki geniş sazlıklarda yaşar, çok küçük göletlerde de bulunabilir. Ağaçlarda ve sazlıklarda yuva yapar. Boyu 45-55 cm, kanat açıklığı 80-90 cm arasındadır.

2. Gece Balıkcılı (Nycticorax Nycticorax) (Night Heron):

Beyaz, gri ve siyah renklindedir. Tıknazlığı ve kambur duruşu ile boynunu genellikle göstermez. Süs tüyleri uzun ve beyazdır. Gagası siyah ve bazen yeşilli, gözü kırmızı, bacakları sarı ya da turuncudur. Hızlı kanat çırpar, sürüleri sıralı uçar. Çoğunlukla geceleri aktiftir. Alacakaranlıkta uçarken, gündüzleri sık ağaç dallarında veya sık bitki örtülerinde dinlenirken görülür. Çevresinde yoğun bitki örtüsü bulunan bataklık, sazlık, göller ve nehir kenarlarında bulunur. Büyüklüğü 58-65 cm, kanat açıklığı ise 105-112 cm arasındadır.

Mustafa Çulcuoğlu

Gece Balıkcılı / Turan Çetin

Turan Çetin

3. Büyük Ak Balıkçıl (Egretta Alba) (Great White Egret):

En büyük ak balıkçıldır. Sırtından kuyruğuna ince tüyler uzanır. Yüz derisi yeşilimsi (parlak yeşil), gagası sarı (önce pembeli kırmızılı, sonra ucu siyah ve kökü sarı), bacakları koyu kahverengidir (siyah). Uçuşta çok yavaş kanat çırpır. Bataklıklar, tatlı ya da acı sığ sularda yaşar, geniş sazlıklarda yuva yapar. Boyu 85-102 cm, kanat açıklığı 140-170 cm arasındadır.

Turan Çetin

4. Küçük Ak Balıkçıl (Egretta Garzetta) (Little Egret):

Gagası ve bacakları siyah, ayakları sarıdır. Uçuşta sarı ayakları hemen göze çarpar. Sesi nadir olarak duyulur. Uzun gagaları, boyunları ve bacaklarıyla sığ suda beslenmeye uyum sağlamıştır. Uçarken boyunlarını kıvrır ve bacaklarını geriye uzatır. Bataklıklar, sığ iç sular ve deniz kıyısında yaşarlar. Su içinde ya da kenarındaki ağaçlara yuva yaparlar. Boyu 55-65 cm, kanat açıklığı 88-95 cm arasındadır.

Küçük Akbalıkçıl / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

6. Çeltikçi (Plegadis Falcinellus) (Glossy Ibis):

Koyu renkli ve kıvrık gagalı bir su kuşudur. Uçuşta rahatça tanınır; hızlı kanat çırpar, kısa ve düzgün aralarla süzülür. Uçan sürüleri uzun sıralar oluşturur. Uzaktan siyah gözükür; mor yanardönerli kahverengi giysisi ve yeşil yanardönerli kanatları ancak yakından fark edilir. Bacakları yeşilimsi kahverengidir. Boyu 55-65 cm, kanat açıklığı 80-95 cm arasındadır.

5. Erguvani Balıkçıl (Ardea Purpurea) (Purple Heron):

Boynu ve gagası ince ve uzun, boynu bir yılanı andırır. Tepesi ve karnı siyah, boynu siyah çizgili, karnı koyu kestane rengidir. Uçuşta gagası hafifçe aşağı bükük, arka parmaklarını yukarı kalkık tutar. Genellikle sazlıkların arasına gizlenir. Sığ tatlı sularda yaşar, sazlıklarda yuva yapar. Boyu 78-90 cm, kanat açıklığı 120-150 cm arasındadır.

Mehmet Mahmutoğlu

Erguvani Balıkçıl / Mustafa Çulcuoğlu

7. Kelaynak (Geronticus Eremita) (Bald Ibis):

Nesli tehlike altında olan çok önemli bir kuş türüdür. Erişkinin başı tüysüz, gaga ve bacakları kırmızı, yaka tüyleri sivri, uzun ve siyahtır. Dünyada sadece koloni halinde Türkiye ve Fas'ta yaşamaktadır. Kelaynaklar göçmen kuşlardır. Kelaynaklar böcek, kertenkele, çekirge, yılan, akrep gibi canlılarla beslenir. Birecik' te ki koruma altına alınan kuşlar ise; et, rendelenmiş havuç ve yem karması ile beslenirler. Ergin hale geldiklerinde ağırlıkları 1-1,5 kg kiloya ulaşır. Ortalama 3-4 yumurta yaparlar. Yumurtadan çıkan civcivler 1 ya da 2 tanesi hayatta kalmayı başarabilir. Civcivler 2-3 ay içinde gelişir ve kendileri beslenmeye başlar.

Kelaynaklar Birecik'te Fırat nehri kıyısında kaya ve oyuklara yuva yaparlardı; ancak 1950'ler de sayıları tarım ilaçlarının kullanımından dolayı yok denecek kadar azaldı. 2002 yılında kelaynak kuşları Kelaynak üretme istasyonunda Doğa Derneği ve Milli Parkların çalışmalarıyla sayıları artırıldı. Çalışmalar halen devam etmektedir. Kelaynaklar şehrin üzerinde yarı evcil olarak uçmaktadırlar. Ayrıca Kelaynak kuşları Birecik halkı için bolluk ve bereketin sembolü olarak benimsenmektedir.

Fotoğraflar /Mustafa Çulcuoğlu

Kelaynak / Mustafa Çulcuoğlu

Yusuf Özbey

8. Yeşilbaş (Anas platyrhynchos) (Mallard):

En büyük yüzey ördek türüdür. Erkeğinin başı koyu yeşildir, boynunda ince beyaz bir bant bulunur. Gagası sarı ve gövdesi gridir. Dişilerinin gagası koyu renkli ve turuncu lekeli. Sazlık ve çalılara yuva yapar. Durgun yada yavaş akan sularda yaşarlar. Kışları, iç sular, lagünler ve deniz kıyısında bulunurlar. Boyu 51-62 cm, kanat açıklığı 81-98 cm arasındadır.

Mustafa Çulcuoğlu

9. Pasbaş Patka (Aythya Nyroca) (Ferruginous Duck) :

Gaga sırtı ve anlı yumuşak bir kavis ile birleşir. Erkeğin gözü beyazdır. Uçuşta beyaz kanat şeridi ve karnı, koyu renkli gövdesiyle güçlü bir kontrast oluşturur. Sığ, tatlı ve acı göller, bataklıklarda yaşar, genellikle su bitkilerinin arasında saklanır. Boyu 38-42 cm, kanat açıklığı 63-67 cm dir.

Pasbaş Patka / Mustafa Çulcuoğlu

Yusuf Özbey

10. Kara Çaylak (Milvus Migrans) (Black Kite):

Çatal kuyruğuyla hemen tanınan iri ve koyu renkli bir yırtıcıdır. Başı açık renklidir. Kuyruk çatalı çok derin olmadığı için uçuşta gözükmeyebilir. Büyük kanat örtüleri açık renk bir şerit oluşturur. İyi bir uçuşçudur, havada rahatça süzülür. Sıkça öter, sesi tiz ve çatlak bir çığlıktır. Genellikle küçük gruplar oluşturur. Açık arazideki akan ve durgun suların çevresinde yaşar, yerleşim yerlerinde sıkça görülür. Şanlıurfa-Birecik'te Kelaynak Üretim İstasyonu ve çöp depolama yerlerinde özellikle kışın görülür.

11. Küçük Akbaba (Neophron percnopterus) (Egyptian Vulture):

Bölgedeki en küçük akbabadır. Erişkinin gövdesi ve kanat örtüleri beyaz, kanat telekleri siyahtır. Kuyruğu beyaz, uzun ve kama şeklindedir. Renkleri beş yılda adım adım açılır. Düz ve engebeli açık arazilerde yaşar, kayalıklarda yuva yapar. Leş başında kara ve kızıl akbabadan sonra beslenir. Sıkça çöplüklerde ve mezbahalarda beslenir. Boyları 60–70 cm, kanat aralıkları ise 155–180 arasındadır.

Turan Çetin

Kara Çaylak / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

12. Sakallı Akbaba (Gypaetus barbatus) (Lammergeier) :

Kanatları uzun, dar ve sivri uçlu, kuyruğu uzun ve kama şeklindedir. Gözünün çevresi ve göz halkası siyahtır, gözünden öne doğru kıllımsı siyah tüyler (sakallar) çıkar. Dik yamaçlar boyunca süzülerek besinini arar. Leşlerden kalan kemikleri yüksekten sert zemine düşürerek kırar, kemik iliği ile beslenir. Yüksek dağlarda yaşar, kaya oyuklarına yuva yapar. Boyu 100-115 cm, kanat açıklığı 266-282 cm arasındadır.

Yusuf Özbey

13. Saz Delicesi (Circus aeruginosus) (Marsh Harrier) :

Uzun ve dar kanatlı, uzun kuyruklu yırtıcılardır. Bacakları uzun ve sarıdır. Geniş yüzleriyle baykuşu andırırlar. Kanat uçları yuvarlaktır. Sesi genellikle gösteri uçuşu sırasında bazen de tehlike anında ya da düşmanını kovalarken duyulur. Sazlıklarda ürer, göç sırasında açık arazide de bulunurlar. Boyu 48-56 cm, kanat açıklığı 115-130 cm arasındadır.

Saz Delicesi / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

14. Kızıl Şahin (Buteo rufinus) (Long-legged Buzzard) :

Kanat altı çoğunlukla kıızıdır. Göğsü açık renkli, göğsüne zıt olan karnı koyu renklidir. Kanat altında el teleklerinin içi bembeyazdır. Süzülürken kanadını düz ya da yukarı kalkık tutar. Ovalar, bozkır, dağlar ve benzer açık arazide bulunur. Boyu 50-65 cm, kanat açıklığı 126-148 cm arasındadır.

Mustafa Çulcuoğlu

15. Delice Doğan (Falco subbuteo) (Hobby)

Üst tarafı lacivert ve gri arası, paçaları ve kuyruk altı kızıl olan doğangillerin ortancasıdır. Uzun ve sivri kanatları vardır. Dişileri erkeğe göre daha büyük ve koyu renklidir. Uçuşta çok hızlı hareket edebilirler. Aşçıklı açık arazilerde bulunurlar. Büyüklüğü 35 cm , Kanat açıklığı 65 cm civardır.

Kızıl Şahin / Mustafa Çulcuoğlu

Ahmet Demir

16. Küçük Kerkenez (Falco naumanni) (Lesser Kestrel) :

Erkeğin sırtı beneksiz, başı grimsi mavi, büyük kol örtüleri gridir. Tırnakları beyaz, kanat altı açıktır. Havada asılı kaldığında az kanat çırpar daha çok süzülür. Bozkır ve benzeri açık arazide bulunur. Kaya yarları, evler ve harabelerde koloniler halinde yuva yapar. Boyu 29-32 cm, kanat açıklığı 58-72 cm arasındadır.

Ahmet Demir

17. Kınalı Keklik (Alectoris chukar) (Chukar Partridge) :

Üst tarafı gri, sırtı açık kahverengidir. Yanları enine çizgilidir. Gaga dibi beyazdır. Kayalık , taşlık , bitki örtüsü zayıf olan tepeler ve dağ eteklerinde, taşlık yarı çöllerde yaşarlar. Boyu 32-34 cm' dir.

Küçük Kerkenez / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

18. Turaç (*Francolinus francolinus*) (Black Francolin)

Erkek turaç; gövdesi siyah, boynu, karnı ve kuyruk altı kıızıdır. Bacakları mahmuzludur. Dişisi; boz renkli, siyah benekli ve kızıl enselidir. Zor görülür, daha sık duyulur. Otlaklar, ekinler, bataklıklar ve çalılıklardaki yoğun bitki örtüsünde, özellikle ılgınların arasında yaşar. Boyu 33-36 cm'dir.

Ahmet Demir

19. Kum Kekliği (*Ammoperdix gresioocularis*) (See-see Partridge):

Başı gri, alnı ve sürmesinin üstü siyah, alt tarafı beyazdır. Dişisi açık kahverengi üzerine enine ince kesik siyah çizgilidir. Uçarken kanatları titrek bir ses çıkarır. Taşlık, kayalı ve cılız bitkili kurak arazilerde ve yarı çöllerde yaşar. Boyu 22-25 cm dir.

Turaç / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

20. Saz Horozu (Porphyrio porphyrio) (Purple Gallinule) :

Oldukça iridir. Gövdesi koyu mavi, başı ve boynu grimsidir. Kuyruğunu yukarı doğru kakarak beyaz kuyruk altını gösterir. Sazlara tırmanır ve uçuşta büyük bir kuşa benzer. Ürkektir, açıklarda dolaşmaz. Geniş sazlıklarla çevreli tatlı su göllerinde yaşar. Boyları 45-50 cm' dir.

Mustafa Çulcuoğlu

21. Sakarmeke (Fulica atra) (Eurasian Coot) :

Siyah gövdeli, gagası ve anlı beyaz su kuşudur. Özellikle kış aylarında gruplar halinde yaşamaktadırlar. Bacakları yeşilimsidir, parmaklarında perde yerine geniş loplar bulunur. Uçarken beyaz bir firar hattı belirir. Sudan havalanırken uzun süre su üzerinde koşar. Su kenarlarında bulunan sazlıkların arasında yaşamaktadır. Kenarları bitkileri ile kaplı alanlarda ürerler. Yüzerken kafasını ileri ve geri oynatır. İyi yüzücü ve dalıcıdır. Boyları 38 cm' dir.

Birecik / Funda Gönendik

Yusuf Özbey

22. Toy (Otis tarda) (Great Bustard) :

Başı ve boynu gri, sırtı kızıl üstüne siyah çizgili, alt tarafı beyazdır. Bacakları gridir. Uçuşta kanatlarının içi beyaz, kenarları siyahtır. Uyarı sesi havlamaya benzer. Bozkır ve ağaçsız geniş tarım alanlarında yaşar. Sayıları aşırı avlanma dolayısıyla çok azalmıştır. Boyu 75-105 cm, kanat açıklığı 190-260 cm arasındadır.

23. Kocagöz (Burhinus oedicnemus) (Stone Curlew) :

Gagası kısa ve kalın, başı büyüktür. Gaga dibi sarı, gaga ucu siyah, gözü iri ve sarıdır. Gövdesi açık kahverengidir, kanadındaki iki siyah çizgi arasında beyazımsı bir şerit bulunur. Kurak ve genellikle açık ve taşlık arazilerde yaşar; tarlalar, kumullar, bozkır ve yarı çöllere yaşam alanlarıdır. Ayrıca sonbahar da küçük sürüler oluşturabilir. Boyu 40-44 cm, kanat açıklığı 77-85 cm arasındadır.

Ahmet Demir

Saz Horozu / Mustafa Çulcuoğlu

Ahmet Demir

24.Çöl Koşarı (Cursorius cursor) (Cream-coloured Courser) :

İnce yapılı, boz renkli, uzun bacaklı, kıvrık ve ince gagalıdır. Başında siyah-beyaz çizgiler vardır, tepesi gridir. Uzun kanatlıdır, kanat ucu ve kanat altı siyahtır. Uçuşu kararsızdır. Tehlike anında koşarak ya da yere çömelerek uzaklaşmayı uçmaya yeğler. Çöl ve yarı çöllerde yaşar. Boyu 19-21 cm' dir.

25. Bataklık Kırlangıcı (Glareola pratincola) (Collared Pratincole):

Gagası siyah, gaga dibi kırmızıdır. Boğazı ve göğsünün üst tarafı siyah bir çizgiyle çevrili ve krem rengidir. Gencinin boğazında koyu renkli çizgiler vardır. Boyun çizgisi kesintili ve daha geniştir. Genellikle uçarken görülür. Sürüleri gürültücüdür. Avlanırken akrobatik hareketler yaparlar. Sıkça öter. Su kenarlarındaki kuru çamur düzlüklerinde yaşar, göllerin ortalarındaki adalarda yuvalanır.

Mustafa Çulcuoğlu

Çöl Koşarı / Ahmet Demir

Yusuf Özbey

26. Halkalı Küçük Cılbıt (*Charadrius dubius*) (Little Ringer Plover): İnce, uzun kanatlı ve zarif bir cılbıttır. Maskesi ve göğüs kuşağı siyah, göz halkası sarıdır. Kaşları ince ve beyazdır. Gagası siyah, bacakları soluk sarıdır. Gençinin göz halkası belirgindir, alını açık renklidir, göğüs kuşağı kesiktir. Kanat çizgisi yoktur. Kumlu ve çakıllı nehir kıyılarında görülür. Boyu 14-15 cm'dir.

Mehmet Mahmutoğlu

27. Mahmuzlu Kızkuşu (*Hoplopterus spinosus*) (Spur-winged Plover):

Yanakları ve boyun yanları beyaz, tepesi, boğazı ve alt tarafı siyahtır. Bacakları gri, uzun kuyruğu siyahtır. Kanat altı örtüleri beyazdır. Sesi çığlıksız ve incedir. Uçuşu yavaştır. Kanatlarını ani ve sert darbelerle çıkarır. Göl ve bataklık gibi yerlerde yaşar.

Mehmet Mahmutoğlu

28. Sürmeli Kızkuşu (*Chettusia gregarius*) (Sociable Plover) : Karnı beyaz, bacakları gri ve kısadır. Uçuşta kısa el telekleri, beyaz kol telekleri ve siyah kuyruk bandı belirir. Kurak bozkırda ürer. Kışın kurak açık araziler, tarlalar ve tatlı su kenarlarında bulunur. Boyu 27-30 cm'dir.

Turan Çetin

29. Kilkuyruk Başırtlak (*Pterocles alchata*) (Pin-tailed Sandgrouse):

Başırtlak ailesi içinde orta büyüklükte bir kuştur. Beyaz karınlıdır. Her iki cinsin gözleri siyah sürmelidir. Dişi göğsünde üç siyah çizgisi olan tek başırtlaktır. Kanat telekleri ve hücum hattı siyahtır. Kuyruk telekleri uzundur. Sıralı ve büyük sürüler oluşturur, sıkça öter. Sesi gür ve berraktır. Dağınık koloniler halinde yuvalanabilir. Kurak, çamurlu, ağaçsız düzlüklerde yaşar.

Ahmet Demir

30. Bağırtlak (*Pterocles orientalis*) (Black-bellied Sandgrouse):

Bölgedeki en büyük bağırtlaktır. Kuyruğu kısa, karnının tamamı siyahtır. Erkeğin başı açık gri, gıdısı turuncu, boğazı siyah, göğüs şeridi ince ve siyahtır. Dişinin göğsü siyah beneklidir, göğsünün ve karnının arasında açık renkli bir kuşak bulunur. Uçuşta beyaz kanat örtüleri koyu renkli telekleriyle ve karnıyla güçlü bir kontrast oluşturur. Bozkır, yarı çölleri kurak ve taşlık meralarda bulunur, çöllerde bulunmaz. 33-35 cm boyundadır.

Mustafa Çulcuoğlu

31. Küçük Kumru (*Streptopelia senegalensis*) (Palm Dove):

Küçük, yuvarlak kanatlı ve koyu renklidir. Kanat örtüleri ve sırtı beneksiz kırmızı kahverengi, kanat altı örtüleri gri-mavidir. Üst göğsünde siyah benekler bulunur. Yerleşim bölgelerine yakın yerlerde yaşar. Boyları 25–27 cm' dir.

Kum Kekliği / Ahmet Demir

Yusuf Özbey

32. Tepeli Guguk (*Clamator glandarius*)
(Great Spotted Cuckoo)

Erişkini belirgin ibibiği, uzun kuyruğu ve sarımsı alt tarafıyla tanır. Kuyruğu ve kanat telekleri beyazdır. Gençinin tepesi siyah, ibiği küçük alt tarafı daha koyu ve kirli sarı, el teleklerinin ortası kıızıdır. Seyrek ormanlar, zeytin bahçeleri ve diğer ağaçlık açık arazilerde bulunur. Saksaganın ve nadiren diğer kargaların yuvalarına yumurtalarını bırakır. Boyu 38-40 cm arasındadır.

Mustafa Çulcuoğlu

33. Kukumav (*Athene noctua*) (Little Owl.) :

En yaygın ve sık görülen baykuştur. Çoğu baykuşun tersine gündüz saatlerinde hareketlidir. Kuyruğu kısadır. Üst tarafı gri kahverengi üzerine inciye benzeyen beyaz benekli, alt tarafı çizgilidir. Genellikle taş ve toprak yığıntılarına, direklere ve çitlere tünerler. Her türlü açıkta arazide; tarlalar, seyrek ağaçlıklar, orman ve yarı çöl özelliği gösteren alanlarda görülebilir. Küçük yerleşimlerde sıkça rastlanır. Boyu 21-23 cm' dir.

Küçük Kerkenez / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

35. Puhu (Bubo bubo) (Eagle Owl.) :

Baykuşlar arasında en heybetli olanıdır. Kulak tüyleri ve iri başıyla gündüz yırtıcılarından ayırt edilir. Gözleri büyük ve turuncudur. Gececidir. Kuvvetli ve direk uçuşu vardır. Alacakaranlıkta ve seher vakti ava çıkar, avlayabildiği tüm memeli hayvanlar ve kuş türleri ile beslenir. Boyu 60-75 cm, kanat açıklığı 160-188 cm arasındadır.

34. Çizgili İshakkuşu (Otus brucei) (Striated Scops Owl.) :

Çizgili ishak kuşu, gündüzleri pasif geceleri ise aktif bir şekilde avlanan bir baykuş türüdür. Birecik ilçesinde en belirgin yaşam alanı 1. derecede sit alanı olarak koruma altında olan Fırat Kavaklarının bulunduğu söğütlük parkıdır. Söğütlük parkını seçmelerindeki muhtemel neden ağaçların yaşlı olması ve şehir aydınlatma sistemlerinden kaynaklanan böcek ve kertenkele yoğunluğunun olmasıdır. Çünkü kertenkele ve böcekler çizgili ishak kuşu için mükemmel bir besin kaynağı olmaktadır. Gövdesi açık gri, yüzü daha açık renklidir. Alt tarafındaki çizgiler kalın ve düzenlidir. Sesi yumuşaktır. Kumruya benzeyen bir ya da birkaç hecenin ya da hızlı tekrarından oluşur. Kulakları diktir. Boyları 20-21 cm' dir.

Turan Çetin

Çizgili İshak Kuşu / Yavrusu ile / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

36. Peçeli Baykuş (Tyto alba) (Barn Owl.):

Üst tarafı sarımsı bej, alt tarafı bembeyazdır. Genellikle geceleri ya da alacakaranlıkta bir sokak lambası üstünde bembeyaz parlayan bir kuş olarak gözükür. Kanatları çok uzun ve dar, bacakları ise diğer baykuşlardan uzundur. Kendisini diğer baykuşlardan ayıran en belirgin özelliği yüzünün tamamen kalp şeklinde olmasıdır. Genellikle kurak ya da seyrek ağaçlı açık arazilerde ve tarım arazilerinde yaşar, eski binalarda yuva yapar. Boyu 33-35 cm, kanat açıklığı 85-93 cm arasındadır.

37. Çobanaldatan (Caprimulgus europaeus) (European Nightjar)

Çok zor görülür, daha çok duyulur. Yerde yuva yapar. Yerden havalandığında uzun kanatlarıyla ve kuyruğuyla bir doğana benzer. Seyrek ağaçlıklar, seyrek ormanlar, orman kenarları ve açıklıkları, kırlar, bozkır ve yarı çöllerde bulunur. Sivri kanat uçları ve sessiz uçuşlarıyla tanınırlar. Geceleri ışıklı ortamlarda avlarını ararlar. Boyu 24-26 cm dir.

Ahmet Demir

Mustafa Çulcuoğlu

38. Küçük Ebabil (Apus affinis) (Little Swift):

Kuyruğu kısa ve düzdür, kuyruk sokumunda büyük beyaz bir leke vardır. Siyah kanat altı örtüleri, daha açık renkli kanat telekleri ile kontrast oluşturur. Yerleşimler, eski yapılar ve kanyonlarda yuva yaparlar. Boyu 12 cm, kanat açıklığı 34-36 cm arasındadır.

39. Yalıçapkını (Alcedo atthis) (Common Kingfisher) :

Küçük boylu ve çok renklidir. Üst tarafı metalik turkuaz ve mavi, alt tarafı canlı turuncu ve ya kırmızıdır. Gagası siyahtır. Bacakları kıpkırmızıdır. Tünediğinde bodur görünümlüdür. Bir tünekten bakarak ya da havada asılı kalarak balık arar, avını dalarak yakalar, uzaktan duyulabilen çok tiz ve çığlığımsı bir sesi vardır. Boyu 16-17 cm' dir.

Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

41. Alaca Yalıçapkını (Ceryle rudis) (Lesser Pied Kingfisher) :

Siyah beyaz renkleri ve ibibiği ile hemen tanınır. Gagası uzun ve siyah, kuyruğu uzuncadır. Erkeğin iki, dişinin genellikle kesik olan bir göğüs kuşağı vardır, gencinin kuşağı gridir. Sesi keski ve gür bir "kiik, kiik" ve ıslıklı bir notadır. Havada asılı kalarak ya da bir tünekten bakınarak avını arar, suya dalarak balık yakalar. Nehirlerde ve nehir deltalarında küçük gruplar halinde bulunur. Türkiye de büyük akarsularda, deltalarda, Fırat ve Dicle nehirlerinde az sayıda yaşar. Boyu 24-26 cm' dir.

Mustafa Çulcuoğlu

40. İzmir Yalıçapkını (Halcyon smyrnensis) (Smyrna Kingfisher) :

Başı ve alt tarafı koyu kırmızı kahverengi, gıdısı, boğazı ve göğsü beyaz, üst tarafı parlak mavidir. Kuyruğu uzun ve mavidir. Gagası kırmızı ve çok iridir. Uçuşta el teleklerinde alttan ve üstten beyaz bir alan gözükür. Sıkça öter, ıslığı; gür ve boşuk bir kahkahası vardır. Hem diğer yalıçapkınları gibi dalarak balık yakalar, hem de bir örümcek kuşu gibi tünekten küçük kara hayvanlarına bakınır. Bahçeler, sulak tarım arazileri, bataklık ve deniz kıyılarında bulunur. Boyu 26-28 cm arasındadır.

Yusuf Özbey

42. İbibik (Upopa epops) (Eurasian Hoopoe):

Özgündür. Uzun ve aşağıya kıvrık gagası ile kolayca tanınır. İbik uçları siyahtır. Genellikle ibiğini kapalı tutar bir yere konduğunda yelpaze gibi ibiğini açar. Gövdesi kırmızı pembedir. Kanatları ve kuyruğu siyah üzerine enine şeritler bulunur. Uçuşta siyah-beyaz kanatları belirir. Kanatları yuvarlak kendine hastır; kelebeği andırır. Aşçılı ya da otlak düzlükler, tarlalar, meyve bahçeleri, bağlar ve bahçelerde bulunur. Ağaçlar, kayalar ve binalardaki oyuk ve kovuklarda yuva yapar. Yöre halkı tarafından hüp hüp kuşu veya çavuş gibi adlandırılır. Boyu 26-28 cm arasındadır.

43. Arı Kuşu (Merops apiaster) (Bea eater):

En bol ve en yaygın arı kuşudur. Renkli giysisi ve uzun orta kuyruk telekleriyle hemen tanınır. Boğazı ve kuyruk sokumu sarıdır. Uçuşta kırmızı kanat altı ve koyu renkli firar hattı görülür. Genci daha donuk renkli, daha yeşil ve daha kısa kuyrukludur. Uçuşta düzenli olarak öter, sesi berrak, tatlı ve tekrarlı bir "şrrrük" ya da "rrrüp". Kum ocaklarındaki kum yarlarında koniler halinde yuva yapar. Sonbaharda küçük sürüler halinde geçit yapar, yüksekten uçan sürülerin sesleri duyulur.

Mustafa Çulcuoğlu

Yusuf Özbey

44. Yeşil Arıkuşu (*Merops superciliosus*) (Blue- cheeked):

Yeşil renklidir. Sürmesi siyah ve kalın, sürmenin üstü ve altı mavidir. Gıdısı sarı, boğazı kıızıdır. Kanat altı daha kıızıdır. Yaz göçmenidir. Boyu 27-31 cm' dir.

Ahmet Demir

45. Gökkuşgun (*Coracias garrulus*) (European Roller):

Bölgede kargaya benzeyen mavi renkli tek kuştur. Konduğunda kıvılcık sırtı belirir. Uçuşta mavi kanat örtüleri ve mavi kanat altı belirir. Kuyruğu girintilidir. Genci soluk renklidir. Uçuşu düzdür, kur sırasında taklalar atarak uçar ve öter. Seyrek ormanlar, ağaçlı ya da çalılık açık araziler ve orman kenarlarında yaşar. Boyu 30-32 cm' dir.

Yeşil Arı Kuşu / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

46. Tepeli Toygar (*Galerida cristata*) (Crested Lark)

Uzun ve belirgin ibiği çoğu zaman kalkıktır. Kanatları kısa ve enli, kuyruğu kısa, kuyruk dış telekleri krem rengidir. Kanat altı koyu renklidir. Boyu 17 cm' dir.

Yusuf Özbey

47. Bozkır Toygarı (*Calandrella brachydactyla*) (Short-toed Lark)

Üst tarafı gri ya da kıızıdır. Sirt desenleri belirgin, göğsün iki yanı siyah lekeli, burada ince çizgiler bulunabilir. Kurak, ağaçsız, çıplak ve otlak bozkırda, tarlalar yarı çöller ve kumullarda bulunur. Boyu 13-14 cm' dir.

Bozkır Toygarı / Yusuf Özbey

Ahmet Demir

48. Boğmaklı Toygar (*Melanocorypha calandra*)
(Calandra Lark):

Büyük ve iri başlı bir toygardır. Gagası güçlü ve kalın, kaşları açık renklidir. Boyun yanında boyu çok değişen iki siyah leke vardır, kışın bu lekeler silinir. Kanatları geniş ve küt uçludur, kanat altı siyah, firar hattı ve kuyruk dış telekleri beyazdır. Uçuşta yüksekte geniş daireler çizerken, alçakta tuhaf ve ağır çekimde kanat çırpır. Yerdeyken ise öter. Tarlalar, düzlüklerdeki otlaklar, alçak çalılık bozkırlar ve kurak taşlık arazilerde yaşar. Boyu 18-19 cm' dir.

Ahmet Demir

49. Küçük Boğmaklı Toygar (*Melanocorypha bimaculata*)
(Bimaculated Lark.):

Boğmaklı toygara çok benzer, biraz küçük, buna karşın daha iri gagalı, kısa kuyruklu ve kızıl renklidir. Kuyruktaki beyaz firarî hat Boğmaklı toygarda bulunmaz. Boyun lekeleri daha küçük, göz pınarı koyu, kaşları bembeyaz ve daha belirgindir. Kanat uçları sivridir. Ötüşü ve sesi boğmaklı toygara gibidir. Boğmaklıdan daha yükseklerde, engebeli ve kurak arazide bulunur.

Erguvani Balıkcıl / Mustafa Çulcuoğlu

Mehmet Mahmutoğlu

50. Ak Yanaklı Arap Bülbülü (*Pycnonotus leucogenys*)
(White-cheeked Bulbul):

Beyaz yanaklarıyla hemen tanınır, başı siyahtır. Kuyruğu siyah, kuyruk teleklerinin ucu beyazdır. Kuyruk altındaki sarılık arap bülbülündekinden küçüktür. Gençinin başı daha kirlili görünüşlüdür. Geveze ve ötücüdür. Kasaba ve köylerdeki bahçeler, meyve ve palmye bahçeleri, kurak çalılık araziler, çöl kanyonları ve yarı çöllerde yaşar. Boyu 18 cm' dir.

Yusuf Özbey

51. Arap Bülbülü (*Pycnonotus xanthopygos*)
(Yellow-vented Bulbul):

Siyah başı (diğer bir ismi de kara kafa) ve kuyruğu, beyaz göz halkası ve sarıkuyruk altıyla hemen tanınır. Geveze bir kuştur, taklitler içeren geniş bir repertuarı vardır. Ötüşü ısıklıdır. Kasaba ve köylerdeki bahçeler, meyve ve palmye bahçeleri ve kurak çalılık arazide yaşar. Boyu 18 cm' dir.

Gök Kuzgun / Ahmet Demir

Ahmet Demir

52. Taş Bülbülü (*Irania gutturalis*) (White-throated Robin) :

Gri mavi üst tarafı, siyah kuyruğu ve kırmızımsı alt tarafı ile kolayca tanır. Yanakları siyah, kaşları ve gerdanı beyazdır. Genellikle çalılarda saklanır, taşlara konar, konduğunda ise kuyruğunu kalkık tutar. Taşlık ve çalılık yamaçlarda yaşar. Boyu 16-17 cm arasındadır.

Mehmet Mahmutoğlu

53. Kuyrukkakan (*Oenanthe oenanthe*) (Northern Wheatear) :

Yüz maskesi ve kanatları siyahtır. Kuyruğunun ortası ve köşeleri koyu renklidir. Kuyruğunun şekli ters "T" şeklindedir. Ötüşleri genellikle kısa ve kesik şakımalı olarak duyulur. Çoğu zaman başlarını oynatır, kanat ve kuyruklarını kakarlar. Hızlı uçarlar. Çok çeşitli tipteki ağaçsız ve taşlık açık arazide bulunur. Boyu 14-16 cm arasındadır.

Taş Bülbülü / Ahmet Demir

Mehmet Mahmutoğlu

54. Çöl Kuyrukkakanı (Oenanthe deserti) (Desert Wheatear):

Erkeği ve dişisi siyah kuyruğuyla rahatça ayırt edilir. Erkeğin karakteristik görüntüsü siyah boğazı ve siyah kaşındır. Yazın bu siyahlık omuzlara kadar uzanır. Alt kısımları beyaz ve göğüs üzerinde hafif bir sarı-kahve renklenme olur. Kaşları belirgin ve kirlidir. Kışın siyah boğaz beyaz kırçlı bir hal alır. Dişilerinin üst kısımları gri-açık kahve tonlarda olup boğazı da gri tonlardadır. Bozkır, seyrek çalılık ve açık arazilerde ürer. Kayalık ve kumlu alanları çakıllı alanlara tercih ederler.

55. Ak Sırtlı Kuyrukkakan (Oenanthe finschii) (Finsch's Wheatear):

Erkek ak sırtlı kuyrukkakanın yüzünde ve boynunda siyahlık vardır. Tamamen koyu siyah olan kanatlarına bağlanan, soluk gri sırtı ve beyaz karnı arasında vücudu boyunca uzanan siyah bir çubuk olduğu görülür. Kızıl kahve kulak örtüsü ile üstten gri görülür. Ötüşü gıcırdamalı bir şakımadır. Ürkektir. Bitki örtüsü çok az olan taşlık kurak araziler, tarlalar, kayalık yamaçlarda yaşar. Türkiye'de kışlayan tek kuyrukkakandır.

Mehmet Mahmutoğlu

Sürmeli Kız Kuşu / Turan Çetin

Mustafa Çulcuoğlu

56. Karatavuk (Turdus merula) (Blackbird) :

Avrupa'nın en yaygın ötücülerindedir. Erkeği gövdesi siyah, parlak sarı- turuncu gagası ve yatay duruşuyla dikkat çeker. Dişisi koyu kahverengi, genci kızıl kahverengidir. Uçuşta kısa kanatları ve uzun kuyruğu belirir. Konduğunda kuyruğunu diker, yerde hem zıplayarak hem koşarak ilerler. Ormanlar, çalılıklar, meyve bahçeleri, parklar ve bahçelerde bulunur. Boyu 24-25 cm arasındadır.

Mustafa Çulcuoğlu

57. Çalı Kamışçını (Acrocephalus palustris) (Marsh Warbler):

Saz kamışçınına çok benzer ve aynı boydadır. Görsel ayrımı yapmak için kuyruk sokumu tüylerinin zeytuni renkte olmasına dikkat etmek gerekir. Tepe ve sırtı paskahverengisi, kanat ve kuyruk altları açık boyun yanları koyu krem rengidir. Belirgin açık renk kaş çizgisi ve göz pınarından başlayıp göz üzerinden arkasına uzanan koyu renk sürmesi vardır. En belirgin özelliği öterken ağızını çok açmasıdır. Dişi ve erkekler birbirlerine benzerler. Gençlerin alt kısımları daha sarıya çalar. Tarlalar, yol kenarlarında nemli ve uzun boylu çalılıklar, sazlık ve bataklıkların etrafında bulunurlar.

Büyük Akbalıkgıl / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

59. Pembe Göğüslü Ötleğen (*Sylvia mystacea*)
(Menetyries's Warbler):

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da maskeli ötleğenin yerini alır. Göz halkası daha açık renklidir, tepesindeki siyah ensesinde griye dönüşür. Güneydoğu Anadolu'daki kuşlarda alt tarafı silik pembedir. Ötüşü maskeliden yumuşaktır. Sesi ve davranışları maskeli gibidir. Koyu renkli gagaya sahiptir. Kurak ve yarı kurak bölgelerde tarlalarda, çalılıklarda, su kenarlarında ve meyve bahçelerinde görülürler. Boyu 13'5 cm'dir.

Mustafa Çulcuoğlu

58. Dik Kuyruklu Ötleğen (*Prinia gracilis*) (Graceful Warbler):

Çok küçüktür, kuyruğu çok uzundur, ortalama 10 cm boyundadır, uçuşta bir kız böceğini andırır. Üst tarafı grimsi zemin üzerine koyu çizgili, alt tarafı düz ve sarımsıdır. Kuyruğu basamaklı ve uzundur, ucuna doğru koyulaşır, kuyruk ucu beyaz beneklidir. Genellikle kuyruğunu açık ve dik tutar, ara sıra sağa sola sallar. Bataklık bitkilerinin olduğu kurak düzler, tarlalar, yol ve su boylarındaki alçak çakıllarda yaşar. Sazlık alanlarda görülmesi mümkündür.

Pembe Göğüslü Ötleğen / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

60. Irak Yedikardeş (*Turdoides altirostris*) (Irak Babbler):

Anadolu'da bulunan tek Yedikardeş türüdür. Altı çizgisiz, göğsü kızıl bej, ayakları kahverengi ve kısa, gagası kalın ve kıvrıktır. Gencinin sırtı daha açık renkli, yanakları ve alt tarafı çizgisiz koyu krem rengi, gıdıği ve kığı beyazdır. Sazlıklar, nehir kenarlarındaki çalılıklar ve tarlalarda bulunur. Küçük gruplar halinde dolaşır, birbirlerini peşi sıra takip eder, çalılar ve ağaçların arasında kısa uçuşlar yaparlar, ara sıra yerde de dolaşırlar. Boyu 23 cm'dir.

Ahmet Demir

61. Büyük Kaya Sivacı (*Sitta tephronata*) (Eastern Rock Nuthatch)

Uzun ve iri gagalıdır. Kaşığı uzun ve geniş olmasıyla diğer türlerden ayırt edilir. Kayalık araziler, kanyonlar, kayalık yamaçlarda yaşar, kaya yakınlarında yuva yapar. Boyları 19–20 cm'dir.

Irak Yedi Kardeş / Mustafa Çulcuoğlu

Mustafa Çulcuoğlu

63. Kızıl Kuyruklu Örümcekkuşu (*Lanius isabellinus*)
(Isabelline Shrike) :

Üst tarafı soluk kahverengi, kuyruk sokumu ve kuyruğu kırmızı, alt tarafı beyazımsıdır. Erkeğin sürmesi geniş ve siyah, dişininki sadece gözün gerisiyle sınırlı, gencininki belirsizdir. Boyu 18 cm' dir.

Mustafa Çulcuoğlu

62. Duvar Tırnaşıkkuşu (*Tichodroma muraria*) (Wallcreeper):

Gagası uzun, ince ve kıvrıktır. Gövdesi gridir, alt tarafı sırtından koyu renklidir. Kanadının ortası karmen kırmızısı, kanat telekleri siyahtır, kanat ucunda beyaz benekler vardır. Renkli kırmızı kanatlarını açarak kayalıkların üzerinde dolaşır ve beslenir. Kayalara tırmanırken hareket halinde ötmeye devam eder. Genellikle ağaç sınırının üstündeki kayalık yarıklarda ve kanyonlarda ürerler. Uzaktan dev bir kelebeğe benzeyen tırnaşıkkuşu yuvasını yüksek ve soğuk dağlık alanlarda yapar. Boyu 16-17 cm arasındadır.

Kızıl Kuyruklu Örümcek Kuşu / Mustafa Çulcuoğlu

Yusuf Özbey

64. Kaya Serçesi (*Petronia petronia*) (Rock Sparrow):
Tepe çizgisi açık renklidir. Göğsünün ortasında sarı bir benek bulunur fakat bu ancak tüyleri kabarıncaya belli olur. Kuyruk teleklerinin ucu beyaz beneklidir. Kayalık, taşlık, açık ve genellikle bitki örtüsü cılız alanlarda, düzlüklerden dağlara çeşitli yüksekliklerde yaşar. Taş ocakları, harabeler ve yerleşim yerlerinde de bulunur. Boyları 14 cm' dir.

Ahmet Demir

65. Boz Serçe (*Petronia brachydactyla*) (Pale Rock Sparrow):

Açık grimsi kahverengi bir kuştur. Kanadında beyaz bir panel, uçuşta beyaz ve ince bir kanat çizgisi bulunur. Kuyruk ucu siyah üzeri de siyah beneklidir. Kurak bozkırdaki seyrek çalılıklar, kayalık yamaçlar ve taşlık düzlüklerde ürer. Üreme sonrasında oluşan sürüler tarlada görülebilir. Boyları 14 cm' dir.

Kaya Serçesi / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

66. Sarı Boğazlı Serçe (*Petronia xanthocollis*)
(Yellow-throated Sparrow):

İnce gagalı ve uzun kuyrukludur. Gagası üreme zamanında siyahtır. Dişisi ve gencinin boğazlarında sarılık bulunmaz. Kurak ve (fıstıklık) ekili bozkırda ve yarı çöllerdeki bitki kümelerinde bulunur, çoğu kez yerleşimlerin yanında yaşar. Ağaç kovuklarına yuva yapar. Boyları 12,5 cm' dir.

67. Söğüt Serçesi (*Passer hispaniolensis*) (Spanish Sparrow):

Erkeğinin tepesi kestane rengi, yanakları beyaz, göğsü siyahtır. Böğüründe ve sırtında siyah kalın çizgiler yer alır. Dişisi ve gencini çoğu kez ayırt etmek imkansızdır, gagaları biraz daha kalın, sırtlarındaki açık renkli iki şerit biraz daha belirgindir. Sulak tarım arazileri ve küçük yerleşim yerlerinde bulunur. Ağaçlarda ve leylek yuvalarının altında, genellikle serçelerle beraber yuva yaparlar. İnsana serçeden daha az bağımlıdır. Boyu 14,5 cm' dir.

Yusuf Özbey

Söğüt Serçesi / Yusuf Özbey

Mustafa Çulcuoğlu

68. Ağaç Serçesi (Passer montanus)(Tree Sparrow):

Yanağında siyah benek bulunur. Tepesi kahverengi, boyun yanları beyaz ve boğazında küçük bir siyahlık vardır. Eşlerin dış görünüşleri aynıdır. Uçuş sesi; kuru bir "tuk, tuk"tur. Çevresinde sık ağaçlık ve çalılık bulunan tarım arazileri ve bahçelerde bulunur. İnsanlara serçelerden daha az bağımlıdır. Boyu 14 cm' dir.

Yusuf Özbey

69. Küçük Serçe (Passer moabiticus) (Dead Sea Sparrow):

Erkeğin başı ve alt tarafı gri, boğazı siyah, boyun yanları sarı, kanatları kıızıdır. Dişisi sarımsıdır. Tarım arazilerinin ve nehirlerin yanındaki sık kavaklıklar, söğütler ve ılgın çalılıklarında yaşar. Boyları 12 cm' dir.

Küçük Serçe / Yusuf Özbey

Ahmet Demir

70. Boz Alamecek (Rhodospiza obsoleta) (Desert Finch):

Açık ve boz renklidir. Kanat ve kuyruk telekleri beyaz kenarlı, kanadının ortası açık pembe. Uçuşta pembe, beyaz ve siyah kanatlarıyla tanınır. Erkeğin göz pınarı siyahtır. Dişisi ve genci daha donuk renkli, genci pembe gagalıdır. Seyrek ağaçların ve yüksek çalılıkların bulunduğu kurak açık arazilerde, çitler, bahçe kenarları ve fıstık bahçelerinde yaşar. Boyu 14-15 cm' dir.

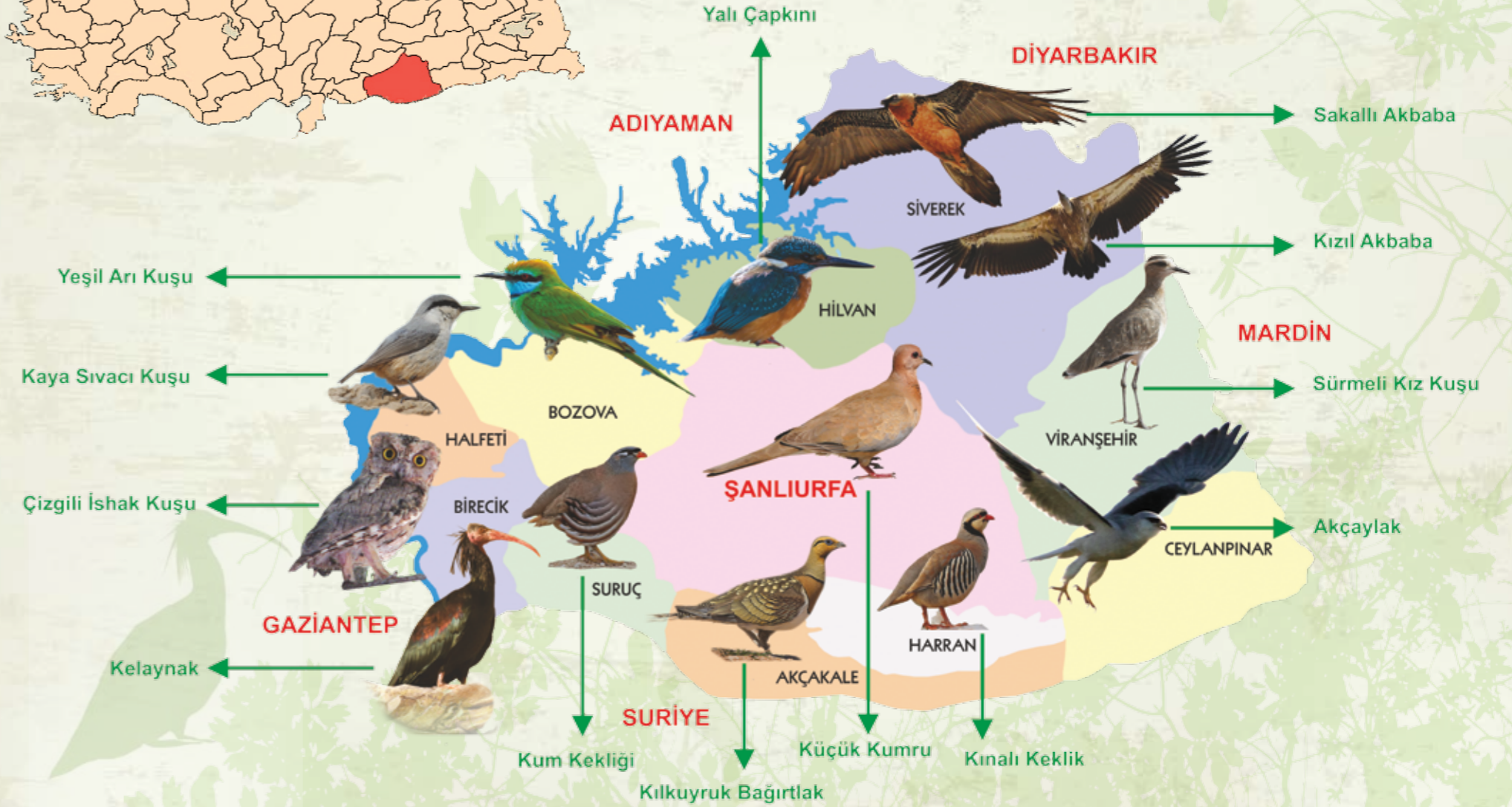

Turan Çetin

71. Ak Çaylak (Elanus caeruleus) (Black-winged Kite)

Açık renkli beyaz bir yırtıcıdır. Başı gri olup kanat önlerinde siyahlıklar vardır. Kuyruğu küt ve çataldır. Havada asılı kalabilir. Yol kenarlarında direklere, tellere ve ağaçlara konar. Az ağaçlı seyrek ormanlarda yaşar, ağaçlara yuva yapar. Boyu 35 cm civarındadır. Kanat açıklığı 75 cm civardır.

Şanlıurfa'nın Nadide Kuşları

Şanlıurfa'nın Kuşları Envanteri Projesinin gerçekleşmesinde katkılarından dolayı Kalkınma Bakanlığı'na, Karacadağ Ajansı'na, Doğa Kültür ve Yaşam Derneği'ne, Doğa Derneği'ne ve Proje Ekibine teşekkür ederiz.

“Bu kitapta yer alan fotoğrafların çekim ve kuş gözlemi sürecinde hiçbir kuş türüne zarar verilmemiş, hiçbir kuş rahatsız edilmemesine öncelik verilmiştir. “

**Kitap Tasarımı: Funda Gönendik
(fgonendik@gmail.com)**

**Kitap Baskısı: Ares Promosyon Tanıtım Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(ares@arespromosyon.com)**